

שירה חדשה

שנים של עריכת שירה וטיפוח משוררים לימדו את נועה שקרג'י על כל חסרונותיו של התחום הזה: מוסר תשלומים שלא קיים, התפיסה השגויה של הכתיבה כפעולה חובבנית, ודיכוי היצירתיות הנהוג בחוגי הספרות באוניברסיטאות. את כל הבעיות האלה היא מקווה לפתור בעזרת "בית הספר לאמנויות המילה", שייפתח אחרי החגים. שם אולי תתחולל המהפכה, ויגדל דור של יוצרים שיודעים לא רק להתבטא אלא גם להשמיע קול

שירה קדרי עובדיה
צילום: יונתן זינדל - פלאש 90

אין זמן ששמו של הרוב עמק רפאים בירושלים הולם אותו פחות מאשר בשבועות האחרונים של החופש הגדול. בתי הקפה הומים אדם, חנויות הספרים מלאות הורים שהגיעו לרכוש ציוד לקראת פתיחת שנת הלימודים, ומברכת ירושלים הוותיקה עולות צהלות ילדים שנשמעות היטב גם מצדו השני של הרוב. קרוב מאוד לכל ההמולה הזו, בקומתו השנייה של בניין משרדים עמוס שבקומת הקרקע שלו שוכנים זה לצד זה פיזיוריה, תותל לצידו חיזת ואופטיקאי מדופלם, האווירה שונה לגמרי. יקום מקביל כמעט. בעוד שבועות אחדים ייפתח כאן מוסד לימוד ראשון מסוגו, "בית הספר הגבוה לאמנויות המילה", שאל תוכנית הלימודים האינטנסיבית שלו התקבלה הבורה מצומצמת שנבחרה בקפידה. בינתיים מי שמגיע לבקר במקום נאלץ לנווט את דרכו בין ערמות ניירות, ארגזי ספרים מלאים ומרפים שממתינים להרכבה. עד שהלמידה הראשון ייכנס בשערי המוסד עוד נדרשת עבודה רבה, אבל נועה שקר"ג וגלעד מאירי, חברי העמותה הוותיקה "מקום לשירה" ומייסדי בית הספר החדש, מרגישים שאפשר לברך על המוגמר כבר עכשיו.

"הרעיון להקים בית ספר לשירה, או לבתיבה בכלל, קיים אצלנו כבר הרבה מאוד זמן", אומרת שקר"ג. "לפני יותר מחמש שנים אמרתי לגלעד: 'בוא נקים בית ספר לכתיבה'. עכשיו, לקראת המעבר למבנה בית הספר, התחלתי לסדר את כל הקלסרים שלנו וראיתי ממך שגלעד כתב כבר ב־2003 לקרן שתמכה בנו בסופו של דבר, תחת הכותרת 'בית ספר לשירה'. מאז עברו יותר מעשר שנים, וגם הרעיון עצמו עבר כמה גלגולים – זה כבר לא בית ספר לשירה, אלא לכתיבה באופן כללי – אבל הגה זה קורה".

לא הסרות ביום סדנאות כתיבה, בכל זאנר ולכל קהל יעד, ולאחרונה גם יצאו כמה ספרי הרבה שמתלימים ללמד ביצור לפתוב. במה הם שונים מבית הספר שלכם? זה כמו לשאול מה ההבדל בין קורס בתכנות לבין

תואר במדעי המחשב באוניברסיטה. ההבדל עצום: באינטנסיביות, בהתמקצעות, באווירה. כאן יש תוכנית מובנית, שהושקעה בה מחשבה רבה. כתיבה נתפסת כדבר חובבני, כמשהו שלא באמת צריך ללמוד. אבל מכיוון שזה דווקא כלי חשוב כל כך, בעיקר בעידן הדיגיטלי שבו אנתנו פחות מדברים ויותר כותבים, זה מטורף שאנתנו לא לומדים להשתמש בו נכון. המסר הכי חשוב שלי למי שיגיע ללמוד כאן הוא שכתבה היא מקצוע לכל דבר". ואנחנו, ועוד תוכנית הלימודים של בית הספר מגלה ששקר"ג ומאירי לוקחים ביציגות את היעד שהציבו לעצמם. התלמידים שהגישו מועמדות לבית הספר התבקשו לוציג תיק עבודות שמעיד על היותם כותבים פעילים, ולהתחייב להגיע ללימודים המתפרסים על פני יומיים גרושים בכל שבוע. בסופו של דבר התקבלו לתוכנית עשרים תלמידים, ממגוון רקעים. "תגיע לכאן תלמידה בת 17 שכבר סיימה תיכון, גיעו ילדי נשות השמונים והתשעים שמתחשבים את דרכם ככותבים צעירים, וגיעו גם ערעין קטן של אנשים מבוגרים יותר, בני ארבעים וחמישים, שכתובים כבר הרבה שנים – חלקם אפילו הוציאו ספר או שניים – אבל מרגישים שחסר להם משהו במיומנויות הכתיבה. אפשר לוחק את התלמידים לשתי קבוצות – אלה שההורים שלהם מתנגדים למהלך כי זה הזמן ללכת ללמוד מקצוע 'רגיל', אבל הם עצמם מרגישים שהלב מושך אותם לכאן, וקבוצה של אנשים שמרגישים החממה, ומצטערים שלא הלכו ללמוד כתיבה בשלב מוקדם יותר בחיים".

במסגרת ההכנות להקמת בית הספר נעשו המייסדים, בעצמם נמנית גם המתרגמת רותם עטר – עם משוררים ויוצרים והתייעצו איתם בנוגע לתוכנית הלימודים, כמו גם בנוגע לרעיון עצמו. "כולם היו מאוד בעד בית הספר, למעט כמה שנחרדו מעצם הרעיון. המושרד אדמיאלי קוסמן, למשל, אמר שבשבילי הכתיבה היא כדור אש שמתגלגל ומפלח אותנו, וזה משהו שאי אפשר ללמד. אני מאוד לא מאמינה בתפיסה הזו".

זֶה לֹא נֶבוֹן / שְׁעִם שִׁירָה לֹא קוֹנִים בַּפִּיפֶר. עֲבֹדָה. / בְּשׂוּלֵי שִׁיר שְׁתָּלִילִי עַל הַמְּבָרֵךְ / נוֹכַסוּ בַּסּוּף הַשְּׂבִיבוּ: / זָהָם, בְּיָמֵהּ וַיִּדְקְלוּ / הַשְּׂמִימַת קִנְיֹת. (ככלכלה פשוטה", נועה שקר"ג.)

בית הספר לאמנויות המילה הוקם, כאמור, ביוזמת כמה מאנשי "מקום לשירה" – עמותה ירושלמית

להעיר את הזירה התרבותית בבירה. פסטיבל "מטר על מטר"

"אנשים הגיעו לכאן עם רעיונות מעניינים, למשל אפליקציה שמאפשרת לקרוא את כל הביקורות שיצאו על ספר מסוים. בעולם הזימות נהוג להשתמש במטאפורה מתחום הריג: יום חברתי לא מייצר עוד חכות או מייבא עוד דגים, אלא משנה את הענף כולו ותופר רשתות. כאן תיווצר רשת חדשה של יוצרים ושל אנשי ספרות שמלווים אותם"

בין השאר להרגל – המוגנה, לדעתה – של סופרים ומשוררים שלא לדרוש תשלום עבור

השתתפות באירועי תרבות. "התפיסה היא שהמשורר ממילא נהנה ממה שהוא עושה, או לא באמת צריך לשלם לו תמורת הקראת שיר, למשל. אבל רגע, אנשי מחשבים לא נהנים מהעבודה שלהם? רופאים לא נהנים ממה שהם עושים? העולם הזה עקום, והראשונים לעקם אותו היו אנשי הספרות עצמם".

על חלקם של המשוררים ביצירת מוסר התשלומים הבעייתי בארץ למרה שקר"ג בשנות עבודתה בעמותת "מקום לשירה". "נהגנו לשלם 150 שקל למשוררים שהגיעו לקרוא משיריהם בערבים שארגנו, אבל כמעט אף אחד לא פנה אלינו אחרי האירוע בדרישה לקבל את הכסף. זה מדהים בעיניי: נכון שתיאום מס זה כאב ראש, אבל למה אתם לא דורשים את הכסף שמגיע לכם? אם לא בשיר, במשל, אמר שבשבילי הכתיבה היא כדור אש דבר לא ישנתה. הרי לא יעלה על הדעת שאיש תאורה יגיע לאירוע הקראת שירה, ולא ידרוש בסופו את הכסף שהובטח לו. למה רק אצל משוררים הסידור הזה נראה הגיוני?"

בערב יום העצמאות האחרון החליטו אנשי "מקום לשירה" לעשות מעשה, וקבעו תשלום נדיב של 800 שקלים לכל מי שהזמין להקריא משיריו. "אמרנו: שרית חדר מופיעה בערב הזה וגובה כך וכך, וכמוהו כל מוזיקאי אחר שמופיע על הבמות בכלל הארץ. או גם למשוררים מגיע משהו. השנה, לראשונה, כולם דרשו את הכסף, ומבחינתי זו הצלחה מסחררת".

לִצֵּר בַּל אֵלֶה, קְרִים קְרִישׁ אִמְוִיתִי הַדְּפִי הַכֶּנֶס בַּכַּסִּית

עם ביקורת, בלי התנשאות. הכנות לפתיחת בית הספר החדש

"משוררים יודעים לדאוג מצוין לאחרים, אבל לא ממש יודעים להילחם בשביל עצמם. התפיסה היא שהמשורר ממילא נהנה ממה שהוא עושה, אז לא באמת צריך לשלם לו תמורת הקראת שיר, למשל. אבל רגע, אנשי מחשבים לא נהנים מהעבודה שלהם? רופאים לא נהנים ממה שהם עושים? העולם הזה עקום, והראשונים לעקם אותו היו אנשי הספרות עצמם"

את לא חוששת שבוגרי בית הספר שלך לא יצליחו להתפרנס בכבוד מהמקצוע?

זה לא בית ספר לפרנסה, אף אחד לא בא לכאן מתוך אשליה כזו. גם אנתנו, בריאיונות הקבלה, הקפרנו להדגיש את הנקודה הזו. אמרנו למועמדים שהלימודים יעניקו להם מיומנויות חשובות, ושהם עשויים להכיר כאן אנשים שאולי יעזרו להם בעתיד. אבל אני חייבת להיות שמאפשרת לקרוא את כל הביקורות שיצאו על ספר אנשים שאולי יעזרו להם בעתיד? רופאים לא נהנים ממה שהם עושים? העולם הזה עקום, והראשונים לעקם אותו היו אנשי הספרות עצמם".

על חלקם של המשוררים ביצירת מוסר התשלומים הבעייתי בארץ למרה שקר"ג בשנות עבודתה בעמותת "מקום לשירה". "נהגנו לשלם 150 שקל למשוררים שהגיעו לקרוא משיריהם בערבים שארגנו, אבל כמעט אף אחד לא פנה אלינו אחרי האירוע בדרישה לקבל את הכסף. זה מדהים בעיניי: נכון שתיאום מס זה כאב ראש, אבל למה אתם לא דורשים את הכסף שמגיע לכם? אם לא בשיר, במשל, אמר שבשבילי הכתיבה היא כדור אש דבר לא ישנתה. הרי לא יעלה על הדעת שאיש תאורה יגיע לאירוע הקראת שירה, ולא ידרוש בסופו את הכסף שהובטח לו. למה רק אצל משוררים הסידור הזה נראה הגיוני?"

בערב יום העצמאות האחרון החליטו אנשי "מקום לשירה" לעשות מעשה, וקבעו תשלום נדיב של 800 שקלים לכל מי שהזמין להקריא משיריו. "אמרנו: שרית חדר מופיעה בערב הזה וגובה כך וכך, וכמוהו כל מוזיקאי אחר שמופיע על הבמות בכלל הארץ. או גם למשוררים מגיע משהו. השנה, לראשונה, כולם דרשו את הכסף, ומבחינתי זו הצלחה מסחררת".

לִצֵּר בַּל אֵלֶה, קְרִים קְרִישׁ אִמְוִיתִי הַדְּפִי הַכֶּנֶס בַּכַּסִּית

צילום: תמיל בתתל

מישהו שכותב סדרות, או מערכונים, או בעיתונות. הייתי רוצה שמי שמגיע ללמוד בבית הספר יאייש בסופו של דבר תפקידים מהסוג הזה".
ובכל זאת, התחושה היא שיש יותר מדי אנשים שרוצים להוציא ספר משל עצמם, ופחות מדי אנשים שמעוניינים לקנות ספרים. בוגרי בית הספר שלכם רק יהיוו את המצב.

"התחושה שיש הצפה בתחום קיימת כבר הרבה זמן, ומלווה גם אותנו. אבל אם זה ממילא המצב, עדיף שההצפה תגיע מצדם של יוצרים שיוודעים מה הם עושים, ושמכירים את התחום בצורה הטובה ביותר. אני גם מאמינה שמצבו של שוק הספרים כפי שהוא נראה היום לא יוכל להימשך, וחייבים להיווצר פתרונות.

ראיתי את זה אפילו בשלב הריאיונות לבית הספר: אנשים הגיעו לכאן עם הרבה רעיונות מעניינים, שיוכלו לשנות בעתיד את עולם הספרות. למשל, אפליקציה שמאפשרת לקרוא את כל הביקורות שיצאו על ספר מסוים. בעולם הזימות נהוג להשתמש במטאפורה מתחום הריג: יום חברתי לא מייצר עוד חכות או מייבא עוד דגים, אלא משנה את הענף כולו ותופר רשתות. עקבכות בית הספר תיווצר רשת חדשה של יוצרים ושל אנשי ספרות שמלווים אותם, ואולי מכאן יתחיל השינוי בתחום כולו".

עֲבֹבְתִי אֶת הַמְּחֹל בְּשִׁבְלִי לֹא / לְהוֹת בִּינוּנִית עֲבֹבְתִי / אֶת הַמְּזִיזָה בְּשִׁבְלִי / לֹא לְהוֹת / בִּינוּנִית עֲבֹבְתִי / אֶת הַמְּבָרֵךְ בְּשִׁבְלִי לֹא לְהוֹת / בִּינוּנִית. // זָבְבִישׁוּ עִם פֶּל הַעֵקֶס / תָּהָה / שֵׁל הַשִּׁירָה, תְּדַמְּה לִי / שְׂאֵנִי בִּינוּנִית, אִז אֲנִי / מַתְּקַבֶּבֶת סָבִיב עֲצִמִי / מֵאֶה אֵן? / לְקִרְיָאָה / תְּדַשְׁהּ. ("בינוניות")

שטף הדיבור הבוטח והפרספקטיבה רבת השנים שיש לנועה שקר"ג על עולם הספרות, לא מסגירים את העובדה שבמשך רוב חייה עד כה היא בכלל רצתה להיות מוזיקאית. היא נולדה וגדלה בירושלים, התחנכה באולפנת "חורב", ומגיל צעיר למדה צ'לו במסגרות מקצועיות. "אני כותבת מגיל שבע, אבל זה תמיד היה העיסוק המשני שלי. לא היה לי מושג שזה יהודית-ישראלית, מחלוצי היצירה הרתית בארץ –

עם ביקורת, בלי התנשאות. הכנות לפתיחת בית הספר החדש

מה שאני רוצה", היא אומרת. אל עמותת "מקום לשירה" הגיעה עם סיום לימודיה בתיכון, כמעט במקרה. "חברה מבית הספר השתתפה בסדרת כתיבה בעמותה, ושמעיה מגלעד מאירי שהם צריכים בו או בת שירות לשנה הבאה. בריוק חיפשתי מקום לשירות לאומי, ולא ממש ידעתי מה אני רוצה לעשות אבל ידעתי שאני רוצה להישאר קרוב לבית, ושרוב התפקידים שמוצעים לבנות שירות בעיר לא כל כך מתאימים לי. הגעתי לריאיון בעמותה, עשיתי כאן שנת שירות, ומאו חתמתי קבע. התחושה היא שהיום חשוב לומר שהיית בהמון מקומות ועשית הרבה דברים, אבל אני כאן כבר שבע שנים, וטוב לי כאן. אני מעריכה מאוד את הדרך שגלעד מתווה כאן, וזה גורם לי להישאר".

ובמהלך כל השנים האלה, שבין את מארגנת אירועי שירה ומקיימה בית ספר חדש לכותבים בתחילת הדרך, הפכת גם למשוררת עצמאית.

"העבודה בעמותה מעבירה אותי תהליך קשה מאוד כמשוררת. אני נמצאת כאן הרבה שנים, רואה תלמידים שמגיעים לסדנאות כתיבה וגדלים להיות יוצרים עצמאיים, אנשים שמגיעים סגנים ויוצאים מכאן עם ספר שירה, נכון, עשיתי הרבה – ערכתי אנתולוגיות, ערכתי ספרי שירה, פרסמתי פה ושם – אבל עדיין לא הוצאתי ספר משלי. אנשים שמסתכלים מכווץ חושבים שאת מסודרת, שאת לא צריכה שום דבר, כי את הרי עובדת בעמותה שמקדמת שירה ומה יכול להיות טוב מזה. אבל מי יודע מה קורה פה בפנים? מי יודע שאנחנו עובדים כבר חודש בלי משכורת, עד שתתחיל כאן שנת הלימודים? אני לא מאמינה במסכנות, ואני גם לא מרגישה מסכנה, כי ניתנת לי הורמונת גדולה להגשים חלום בהקמת בית הספר. אבל כן, עדיין קשה לי על העובדה שאין לי איפה להוציא את הספרי שלי. בסדר, זה כנראה עניין של סבלנות".

אך את מבכירה את העיכוב בהוצאת הספר? "ש סיבה כללית, והיא שאין הרבה מקומות שמוציאים היום ספרי שירה. ויש עוד עניין, שלתחושותי נוגע בעיקר ליוצרים דתיים: הם עושים המון דברים לפני שהם מוציאים לטפל ביצירה של עצמם. ראיתי את זה עם המשוררים של 'מיבים הרוח' (כתביעת לשירה יהודית-ישראלית, מחלוצי היצירה הרתית בארץ –

שירה חדשה

"אני נמצאת כאן הרבה שנים, רואה תלמידים שמגיעים לסדנאות כתיבה וגדלים להיות יוצרים עצמאיים, אנשים שמגיעים קטנים ויוצאים מכאן עם ספר שירה. עשיתי הרבה – ערכתי אנתולוגיות, ערכתי ספרי שירה, פרסמתי פה ושם – אבל עדיין לא הוצאתי ספר משלי. אני לא מרגישה מסכנה, אבל כן, קשה לי עם העובדה שאין לי איפה להוציא את הספר שלי. זה כנראה עניין של סבלנות"

שידורנו בהשפעות הפואטיות שלהם. אבל זה לא קורה". שקרג'י, המשלבת בין עיסוק ספרותי לבין לימודי תקשורת, מתבוננת ממרחק בטוח על הנעשה בזירה התקשורתית, ויש לה לא מעט ביקורת. "התקשורת עובדת על ציר של המלכה והרחה. אני רואה סביבי הרבה ספרי ביכורים שעשו רעש אדיר סביב הוצאה שלהם, ואחר כך היה נוח מאוד לרדוד את המשוררים ולתת להם להתמודד לבד עם מה שיקרה להם בספר השני והשלישי. הפעם הבאה שבה יתעניינו במשורר בעיתון היא כשייצא 'כל כתיבי' שלו לעת זקנה, או כשהוא יהיה מעורב בשערורייה, או כשהוא יישאר בלי כסף".

התלמידים שלך בבית הספר יידעו להתמודד טוב יותר עם החשיפה התקשורתית?

"אני מעבירה קורס שעוסק בספרות ומדיה, ונדרב בו בדיוק על הדברים האלה. הייתי רוצה שהתלמידים שלי ייצאו לעולם כאנשים חזקים, שלוקחים את החשיפה התקשורתית בפרופורציה ויודעים להגיב לה בזמן אמת. היום אין כמעט בארץ בנות שעוסקות בספרות ובביקורת ספרות במובן הפשוט של המילה, ולכן כשיש כבר התייחסות לשירה על גבי העיתונים היא תמיד קיצונית מאוד. או שמישהו הכי מדהים, או שהוא הכי נורא. בשביל סופר או משורר, כתבת שער בעיתון נחשבת הצלחה, אבל צריך לזכור שאחרי הכול, איש ספרות הוא איש ספרות. הוא לא איש מדיה. ההתערטלות שדורשים מאיתנו כאנשי ספרות גובה מחיר, ולא בטוח שאנחנו רוצים לשלם אותו." ■

הענינה

התקשורת שיטחה את השיח לדיון על צבע עור. רועי חסן ועדי קיסר

הכול למסגרת של הנאה, שעשוע ועונג. כי ספרות, אם לומדים אותה באווירה הנכונה, היא עונג".

אחד אותי / עם זו שפוטבת
נקה את לפי מאותיות וְשִׁירִים / וְכִמוּ בְּחֵלִיל / אֶכְתֵּב שִׁירָה חֲדָשָׁה, / בְּלִי זְרָמִים, בְּלִי הַשְּׁפָעָה. (מתוך: "עוד בקשה")

לפני כשלוש שנים פתחה שקרג'י את דף הפייסבוק "פועמה", והעלתה אליו מדי יום שירים שנשלחו אליה, ללא מיון מקדים, במטרה "להשתחרר משיח המערכת ההיררכי ולאפשר שיח אלטרנטיבי המבוסס על הטעם הקהילתי". אלפי עוקבי הנאמנים של הדף הוזמנו להגיב לשירים ב-48 השעות שלאחר פרסומם, ובסוף השבוע השיר שזכה למספר התגובות והלייקים הגדול ביותר פורסם פעם נוספת, הפעם בליווי ביקורת של שקרג'י. "תמיד מדברים על ספרות כעל משהו שמויעד ליחידים", היא אומרת, "אבל מתברר שכמויות הכותבים והקוראים הן אדירות. עד היום, שנה אחרי שהדף נסגר, אני עוד מקבלת כמה וכמה שירים לפרסום מדי יום".

ועדיין, אין מזה להשוות בין העניין שזוכים לו יוצרים ותיקים כמו זלדה, ביאליק ולאה גולדברג, שסרטים על חייהם מגיעים לאולמות הקולנוע, ובין ההתעלמות הכמעט מוחלטת של הציבור ממשוררים צעירים. "זה לא מדויק, כי משוררת צעירה כמו נעם פרתום, או עדי קיסר ומשוררי 'ערס פואטיקה', מושכים הרבה מאוד תשומת לב. זו אמנות: להצליח לבלוט מעל האחרים. אין בזירה הזו מקום לכולנו".

ואמנם, קשה להתעלם מהעניין הציבורי שחברת ערס פואטיקה זוכה לו בתקופה האחרונה: מה שהחל בערב הקראת שירה לכמה יודעי ח"ן, הפך עד מהרה לתופעה תרבותית בולטת ולתחילתו של מה שמכונה "הגל המזרחי החדש" של השירה העברית. חברת המשוררים – בהם עדי קיסר, שלומי חתוכה, רועי חסן ואחרים – נהנית מחשיפה יוצאת דופן. שיריהם מתפרסמים חרשים לבקרים בכמות מגוונות, והפולמוס שהם מעוררים ממלא את דפי מוספי הספרות, ולא רק אותם.

"דרוש הרבה אומץ לומר מה שאני אומרת עכשיו, אבל אני חושבת שערס פואטיקה עוברים בתקופה האחרונה מניפולציה תקשורתית – לא מצדם, אלא מצד התקשורת", אומרת שקרג'י. "עדי קיסר עשתה דבר גדול, כי בוכות עבודת הקודש שלה ילדים משודרות ומדימונה מאמינים שהם יכולים להיות משוררים, להיות חלק מתרבות גבוהה. על זה יש לי רק מילים טובות. אבל מצד שני, העשייה של ערס פואטיקה גורמת לליבוני שנאה בידיעותית, וזה רע. כואב לי עליהם, כי אני חושבת שליבוני השנאה הוא לא ביוזמתם ולא בטובתם."

"תשומת הלב שהם זוכים לה מאפשרת לעורכי המוספים לומר: 'הנה, אנחנו עוסקים בתרבות גבוהה', בלי שזו תרבות גבוהה באמת. כי השיח שנוצר מושטח לדיון על צבע עור, ולא לדיון ספרותי אמיתי. זה שיח חסר שארירות. אני, כמשוררת צעירה, מזרחית, לא הייתי מאחלת לעצמי כזאת התקבלות ציבורית. אני בטוחה שגם עדי קיסר ורועי חסן היו רוצים שיבדו על שירים אחרים שלהם, לא רק על אלה שעוסקים במתח המזרחי-אשכנזי, או

< ש"ק), שעברו הרבה תהליכים של עריכת טקסטים של אחרים והקמת פרויקטים, עד שהם התפנו להוצאת ספר עצמאי. יכול להיות שגם אני בעצם זקוקה לעוד קצת זמן. אולי זה עניין של בשלות".

עֲשֵׂרָה לַאֲחַת / רַק עֲשָׂרִים דְּקוֹת עֲבוֹת / חֲלַפּוֹ מְרֵאשִׁית הַשְּׁעוֹר / סִפְרֵתִי אוֹתָן כִּמוּ בְּבָשִׂים. / מְרֵצָה נוֹשָׂא מִבְּטָאֵל נִזְפִּים רְחוּקִים: קֶטְטְרִיָּה, / שְׂרֻתִים.
(מתוך: "דברים שאין להם שיעור")

"בית הספר לאמנויות המילה" מבקש לשמש אלטרנטיבה בעבור תלמידיו לא רק לסדנאות הכתיבה, שנפוצו בשנים האחרונות כפטריות אחרי הגשם, אלא גם לחוגי הספרות באוניברסיטאות ובמכללות. שקרג'י, בוגרת החוג לספרות עברית ותלמידה לתואר שני בחוג לתקשורת באוניברסיטה העברית, מכירה היטב את מסדרונות האקדמיה, על הטוב והרע שבהם. "אחרי שגיליתי שלא מתאים לי להיות צ'לנית מקצועית, הבנתי שאני משודרת. ומה עושה משודרת? הולכת ללמוד ספרות באוניברסיטה. יש כאן כשל מחשבתי, כי לא מדובר בלימודים שמעודדים יצירה. לימודי הספרות היו רלוונטיים לחלק החוקר שבי, או לקוראת האובססיבית שבי, אבל הם לא היו רלוונטיים לצד היצירתי שבי. ההפך הוא הנכון. התקווה היא שמעכשיו, מישהו שרוצה לכתוב יבין שהוא לא הולך ללמוד ספרות באוניברסיטה, אלא הולך ללמוד כתיבה במקום רציני."

"בחוגים לספרות באוניברסיטאות יש גם תחושה של ריחוק גדול בין 'המערכת' ובין התלמיד. אני לא רוצה לקטר על מעט האנשים שעוד נמצאים בחוג ועושים את העבודה הקשה של לימוד ומחקר ספרותי, למרות כל הביקורת שמוטחת כלפיהם, אבל התחושה הפרטית שלי כתלמידה הייתה של הקטנה – גם מול צוות המורים וגם מול החומר הנלמד. לא משנה מה תגיד או תעשה – תובנה מעניינת, עבודה שאתה גאה בה – הוא יישאר ללא תגובה אמיתית. מעשים יצירתיים צריכים פירבק, הם צריכים שמישהו יגיב אליהם ויאמר 'נכון' או 'לא נכון'. באקדמיה התחושה היא שכל מה שנאמר מצטרף לנחל גדול שזורם במורדות ההר, בלי שיש לו יכולת ליצור אפקט אמיתי. יש הרגשה של מוות במסדרונות. קשה לגדול במקום כזה".

חלק גדול מהתחושה הזו נובע גם ממספרם ההולך ומצטמצם של התלמידים בפקולטות למדעי הרוח בכלל, ובחוגים לספרות בפרט. "קל להתרכז במיעוט התלמידים, ולדבר על מה שהיה אילו היו יותר סטודנטים. אבל אפשר גם להתרכז ביחידים שכן מגיעים ללמוד ספרות, לגדל אותם ולהעצים אותם. הם הרי יכולים להוביל שינוי שישפיע על הדורות הבאים. למה לא לתת להם הכרה? הריחוק בין הסגל לתלמידים לא טוב באופן כללי, ובפרט הוא רע לאנשים יוצרים. זה לא שכאן, בבית הספר, כולנו הולכים לשבת בחיבוק קבוצתי. זה לא שאסור למתח ביקורת. אני אדם ביקורתי מאוד, והתלמידים שלי יודעים מה אני חושבת על הכתיבה שלהם, איפה זה עובד ואיפה לא. אבל לאנשי הסגל האקדמי באוניברסיטאות לא הייתה מוזיקה קצת צניעות".

יש בעיניך חשיבות ללימוד מושגים ספרותיים, או שמוי שרוצה לדעת לכתוב צריך פשוט לתרגל?

"בטח שיש. הגיעה אלינו מישהי לריאיון בשבוע שעבר, אחרי הרבה זמן שהיא כותבת ומרגישה שזה לא הולך. אמרתי לה: 'אם את מגיעה ללמוד כאן, תצטרכי לשבת ולקרוא'. היא שאלה: 'באמת, את חושבת שצריך לקרוא כדי לדעת לכתוב טוב? אני לא חושבת שזה נכון, לדעתי לפעמים רק מפריע לקרוא דברים שכתבו אחרים'. אני לא מוודה עם דיבורים על מוזה ועל הפחד לאבד את הקול האישי. מישהו איבד פעם את הקול האישי שלו כי הוא קרא יצירה של מישהו אחר? אני לא חושבת."

"אנחנו מאמינים בשילוב בין יצירה להשכלה, ואנחנו בהחלט מאמינים בהכרת המושגים התיאורטיים של עולם הספרות. אבל ההבדל הוא העמדה שמגיעים ממנה: האם אתה מגיע לשיעור באקדמיה וכל השיעור אתה קורא מחזור של שני שירים של ט. כרמי, שדרכו לומדים את מושג הדימוי, או שאתה כותב את המושג על הלוח ונותן לתלמידים לתרגל אותו בעצמם? אני חושבת שבתרגול יש משהו שמאפשר להיות מעורב, שיוצר דינמיקה אחרת בכיתה. זה מכניס את